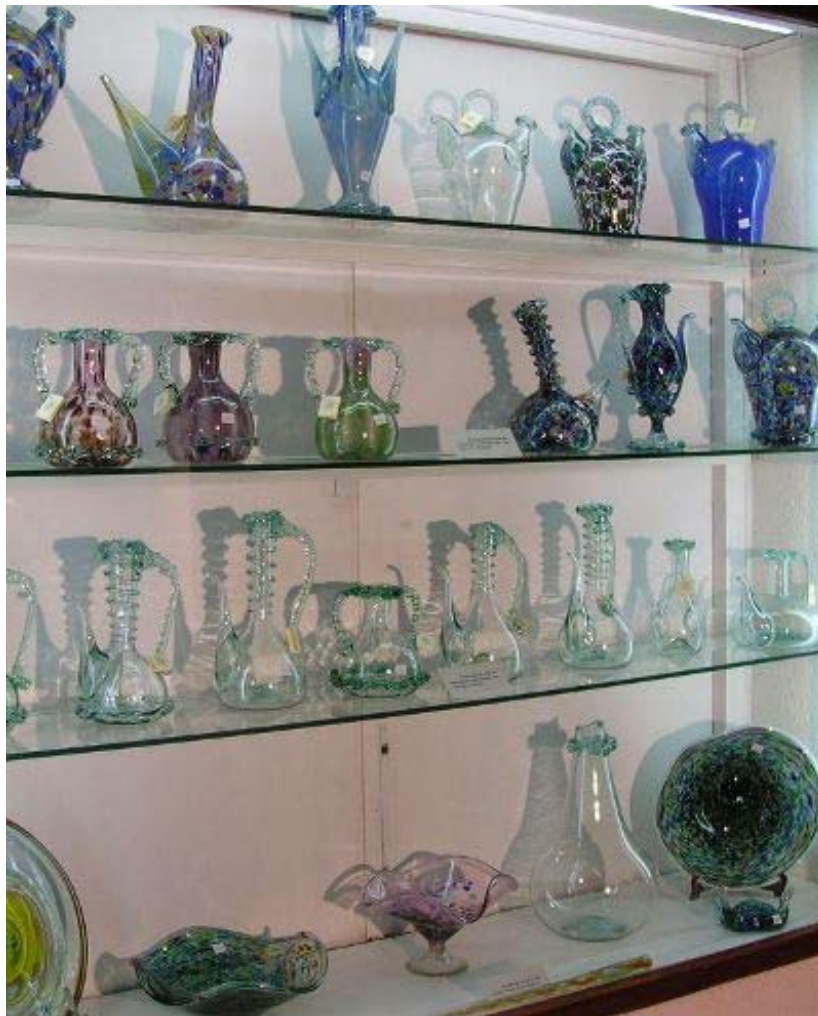

El museu i forn del vidre de Vimbodí i Poblet

Patrimoni Etnològic i Nova Museologia
Curs 2013-2014

David Garcia Baiges
Alba Medina Allué

1. *Introducció*
 - 1.1. *Metodologia*
2. *Antecedents històrics*
 - 2.1. *El vidre als museus del món*
 - 2.2. *El vidre català*
 - 2.3. *El vidre a Vimbodí i Poblet*
3. *El Museu i Forn del Vidre de Vimbodí i Poblet*
 - 3.1. *Un Museu Vivent*
 - 3.2. *Col·leccions*
 - 3.3. *Exposicions permanents*
 - 3.4. *La botiga*
4. *Relacions del museu amb el territori. Paper social*
 - 4.1. *Peces típiques o estandarditzades del museu*
 - 4.2. *La llegenda del matrimoni*
 - 4.3. *Les almorratxes*
5. *Política cultural*
 - 5.1. *Activitats*
 - 5.2. *Projectes i accions promocionals*
6. *Conclusions*
7. *Annexos*
 - 7.1. *Entrevista a Maite Fusté*
 - 7.2. *Entrevista a Paco Ramos*
8. *Bibliografia*

1. Introducció.

Quan el professor ens va plantejar a classe que havíem de fer un treball de recerca sobre patrimoni etnològic i museologia, des d'un primer moment vam considerar fer l'estudi sobre el Museu i Forn del Vidre de Vimbodí i Poblet. El motiu principal pel qual vam decidir estudiar aquest museu fou per qüestions de proximitat en el territori i sobretot per l'afinitat que ambdós tenim amb el món rural i tradicional.

A més, la idea ens semblava molt interessant pel fet d'endinsar-nos en l'estudi del patrimoni local, les seves maneres de fer i el seu paper social amb l'entorn com a tret identitari.

Tot i que som conscients que hi ha d'altres objectes d'estudi més pretensiosos i de major rellevància, que probablement també són més inaccessibles i més difícils a l'hora de treballar, i conseqüentment amb menys atractiu per nosaltres, teníem molt clar que volíem realitzar un treball sobre una matèria que despertés el nostre interès i que ens aportés nous coneixements.

El treball l'hem estructurat de tal manera que abans d'entrar en matèria sobre el Museu en sí, vam creure oportú dedicar una breu pinzellada a la història del vidre català i a la tradició vidriera del municipi de Vimbodí per tal de contextualitzar-ho. Acte seguit, passem a descriure com és actualment el Museu i quin tipus d'accions i formacions es fan al respecte per tal de potenciar el seu coneixement entre la població.

1.1. Metodologia.

El treball s'ha realitzat bàsicament amb la utilització de les tècniques d'investigació qualitatives com ara l'observació, l'observació participant i l'entrevista. Per a tal fi, ens vam desplaçar fins al municipi de Vimbodí i Poblet, a la comarca de la Conca de Barberà, per tal de conèixer de primera mà el Museu amb la totalitat del seu continent i també del seu contingut.

Un cop allà, vam poder comptar amb l'estimable col·laboració de la màxima representant de l'ens com és la Regidora de Comerç, Turisme i Museu del

Vidre, Maite Fusté i Coch, així com amb l'experiència del mestre vidrier Paco Ramos que ens va fer una demostració en viu de com es treballa el vidre d'una forma totalment tradicional.

Això ha estat realment de gran ajut a l'hora de realitzar el treball atès que actualment no es disposa d'excessiva bibliografia pel que fa al Museu, cosa que sí que succeeix en quant al vidre bufat català degut a la seva importància històrica. Tot i això, hem utilitzat alguns llibres, revistes i estudis que s'han fet al respecte, així com díptics i informació que hem trobat en diversos mitjans de comunicació i per la xarxa.

2. Antecedents històrics.

2.1. El vidre als museus del món.

Les millors col·leccions de vidre català són a terres catalanes. Les podem trobar als museus d'art, d'arqueologia o bé en museus d'arts decoratives com ara els de Peralada, Vic, Girona, Badalona, Barcelona, Sitges i, des del 1993 al municipi de Vimbodí i Poblet.

Fora de Catalunya trobem alguns museus del món en els quals s'hi exhibeixen peces, en molts casos de gran categoria, de vidre català. Per anomenar-ne algun d'ells: Victoria and Albert Museum i British Museum de Londres, Musée de Cluny i Musée des Arts Decoratives de Paris, Kuntsgewerben de Berlin, Museo Correr de Venècia, Museo del Vetro de Murano, Museu de les Arts Decoratives de Praga, Museo Vaticano de Roma, Museo Civico di Castel Nuovo de Nàpols, Hispanic Society i Brooklyn Museum de Nova York.

El 1956, la Hispanic Society de Nova York va publicar un llibre d'Alice Wilson Fronthingham amb el títol *"Barcelona glass in venetian style"*, on es feia referència que la producció de vidres catalans als segles XVI i XVII era d'una altíssima qualitat perfectament comparable a la coetània de Vènecia/Murano. Vint anys abans, i basant-se en els grans col·leccions de Macaya, d'Ametller i de Mateu, ho havia plantejat en termes semblants Josep Gudiol i Ricart a *"Els vidres catalans"*.

2.2. El vidre català.

El primer gran centre de producció documentat data del 1334 i va ser el forn de vidre de Berenguer Xatart de la població rossellonesa dita oficialment *Palau de Vidre*.

A partir del segle XV i sobretot del XVI, segons Gudiol fou el segle “*del gran esclat per la vidrieria catalana*”. Els forns de vidre, que consumien una gran quantitat de llenya, es trobaven en nombroses poblacions catalanes. Les més destacades foren: Palau de Vidre, Vilanova de la Fusina, Sant Vicenç dels Horts, Cervelló, Vallromanes, Vidreres, Vallbona, Vallvidrera, La Guàrdia de Montserrat, Mataró, Arenys de Mar, Montcada, Cornellà de Llobregat, Vilafranca del Penedès, Almatret i Vimbodí i Poblet. La ciutat de Barcelona va ser, a més d'un centre de producció, el centre comercial i el port d'exportació.

Al País Valencià, la producció també fou important. Els forns de vidre es localitzaven a Busot, Biar, l'Olleria, Salines i Alzira. A Bosot, per exemple, al segle XVIII es produïen a l'any vuitanta mil peces de vidre (làmines planes, ampolles, porrons, vasos).

A més d'importar vidre d'Orient (de Damasc i Alexandria), de Venècia i d'Anglaterra destinats al consum intern, les exportacions de vidres catalans són importants des de l'any 1500. Segons el testimoni contemporani de la geografia de Pere Gil (el manuscrit, datable *circa* el 1600) “*d'aquest vidre se'n carreguen caixes (al port de Barcelona) per a Castella, l'Índia, França, Itàlia i altres parts*”. L'Hispanista txec Pavel Stepaheck va descobrir que “*al segle XVII s'importava (a Bohèmia) el vidre de Catalunya... és una cosa absolutament sorprenent*”.

D'altra banda, segons Gudiol, les exportacions del vidre català anaren més lluny: “*Amèrica es proveí, fins ben entrat el segle XIX, de productes de la indústria vidriera catalana*”.

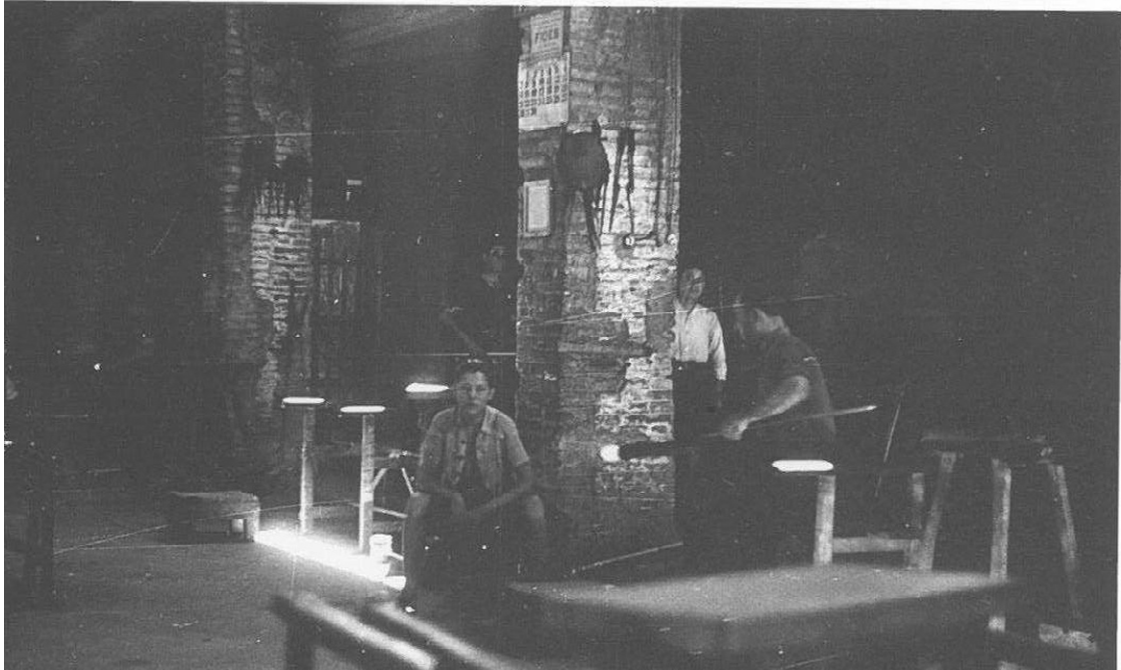
2.3. El vidre a Vimbodí i Poblet.

El vidre a Vimbodí té el seu origen en l'edat mitjana, concretament al segle XII. El primer forn de vidre documentat i datat dins del terme municipal de Vimbodí és de l'any 1188 i era del vidrier Guillem, qui va contribuir a l'inici de la construcció del monestir de Poblet. Això ho sabem perquè existeix un document que acredita aquest fet en el que l'abat Esteve de Poblet dóna privilegis al vidrier Guillem: *“En nom de Déu sàpiga tothom que jo, Esteve, abat de Poblet, i Pere, prior, amb tota la nostra comunitat et concedim a tu Guillem vidrier, les artigues de la font de N'Arola que tu mateix has posat en conreu i aquell camp que és al costat, amb la condició que ho posseeixis i tinguis durant tota la teva vida donant-nos només a nosaltres la dècima cada any, i a més dos quintars de vidre fabricats en taules, de cens (...)”*.¹

Però no és fins a principis del segle XX quan la producció del vidre a Vimbodí es converteix en la indústria més important del municipi. No només es varen instal·lar diferents forns de vidre a la vila sinó que a més van arribar mestres vidriers d'arreu de Catalunya que van fer que l'activitat fou cada cop més rellevant.

Això va ser així ja que, en aquells anys, Vimbodí gaudia de diferents aspectes físics fonamentals per a la fabricació del vidre com ara la proximitat als boscos per abastir de fusta o llenya per fer funcionar els forns, la proximitat a les matèries primeres com les arenes de la Pobla de Segur o del Port de Tarragona, per la facilitat d'obtenir calç per al procés de fundició així com excel·lents argiles necessàries per a la construcció dels forns de fusió i finalment, per l'existència a la vila de l'estació de ferrocarril amb moll de càrrega.

¹ Document del vidrier Guillem. Transcripció de part del document.

*Un grup de treballadors a una de les fàbriques de Vimbodí l'any 1943*²

La indústria del vidre a Vimbodí va funcionar al llarg de mig segle. Es fabricaven objectes per a diferents usos: industrials, religiós, decoratiu, agrícola i especialment d'us domèstic. En aquest sentit es feien principalment porrons, setrills i garrafes de vidre català verd i blanc, i en menys quantitats cànirs, salers, abeuradors de canaris, ratetes i d'altres peces d'artesanía.

Cal destacar a més que la indústria del vidre va suposar un important canvi social i demogràfic de la població. A Vimbodí no hi havia tradició vidriera, fet que va afavorir una important immigració de mestres vidriers i aprenents –que més endavant acabarien com a mestres de l'ofici-, i també com a conseqüència d'això van sorgir nous oficis relacionats amb el vidre com ara el de sargaire, el de llenyataire o el de fogoner, fent que molts homes deixessin la pagesia per la indústria.

² Foto cedida per Alfons Alsamora, estudiós de la història del municipi, i que va aparèixer en un reportatge dedicat a empreses antigues del Diari de Tarragona el 8 de setembre de 2013.

D'altra banda, la fabricació del vidre també va donar a conèixer el municipi a d'altres poblacions de Catalunya on principalment anava destinada la producció del vidre de Vimbodí.

Malauradament, després de cinquanta anys d'indústria del vidre, van desaparèixer definitivament les fàbriques. Aquesta desaparició va suposar un fort cop per l'economia del municipi en general, i evidentment, per les persones que hi treballaven. Alguns vidriers van haver d'emigrar a d'altres poblacions i els que es van quedar al poble van tornar a treballar bàsicament en feines d'agricultura.

*Treballadors al pati de la fàbrica amb tot de garrafes de vidre al fons.*³

Aquest fet es va notar en la demografia de la població ja que va patir una forta davallada a partir dels anys 50 i sobretot quan es va produir el tancament

³ Foto cedida per Alfons Alsamora, estudiós de la història del municipi, i que va aparèixer en un reportatge dedicat a empreses antigues del Diari de Tarragona el 8 de setembre de 2013. Es desconeix la data en què es va fer la fotografia.

definitiu de l'últim forn. Es calcula que aquesta davallada va ser superior al 10% de la població.

3. El Museu i Forn del Vidre de Vimbodí i Poblet.

El Museu del Vidre és el reconeixement a la importància que el vidre bufat havia tingut a Vimbodí durant la primera meitat del segle XX . L'any 1978 ja es va pensar en representar l'ofici de vidrier al Museu-Arxiu de Montblanc i Comarca però no es va arribar a fer ja que es va creure que tenia prou interès etnogràfic crear un museu del vidre al mateix poble de Vimbodí.

Aquesta idea començà a materialitzar-se l'any 1982 en signar-se un conveni entre la Generalitat de Catalunya i el Museu-Arxiu de Montblanc i Comarca, amb la integració d'aquest dins la xarxa de Museus Comarcals de Catalunya. Seguidament, l'any 1983, es va redactar un estudi previ al projecte museogràfic en el qual ja es contemplava una secció monogràfica del vidre de Vimbodí.

Gràcies a una estreta col·laboració entre el Museu Comarcal i l'Ajuntament de

Vimbodí, i també a l'ajut econòmic de la Diputació de Tarragona, es va poder adquirir un edifici per destinar-lo a aquesta finalitat. Les obres d'adequació van finalitzar l'any 1989 i tot seguit s'endegà el projecte museogràfic definitiu que establia la creació d'un museu a la primera planta amb les peces de vidre cedides per la gent del poble i, a la planta baixa, uns forns per a fer vidre com a complement indispensable del museu i futura "Escola de Vidre".

Entrada al Museu del Vidre. Foto Alba Medina.

D'aquesta manera el que es pretenia era recuperar l'ofici que anys enrere havia ocupat bona part de la població de Vimbodí.

Finalment, el Museu i Forn de Vidre de Vimbodí va obrir les seves portes el 16 de gener de 1993, després de molts esforços de diversa gent del poble que va haver de lluitar molt per aconseguir que es reconegués la importància que el vidre bufat havia tingut al municipi.

El Museu es troba situat al carrer Joan Grinyó i vol donar a conèixer el procés seguit per obtenir objectes de vidre bufat, així com mostrar algunes de les peces fetes al llarg del temps i exposar els fets més importants produïts al llarg de la història en referència al tractament del vidre bufat. El forn no va entrar en funcionament en un inici sinó que ho va fer tres anys després de l'obertura del Museu, el 1996.

El Museu compta amb dues plantes: en la planta inferior hi podem trobar una exposició de les peces que actualment s'hi fan, una petita botiga on es poden adquirir aquestes peces i una sala on actualment es projecten audiovisuals, es realitzen xerrades i es programen activitats que tenen a veure amb el vidre.

També en aquesta planta inferior, més a l'interior, hi trobem el forn de vidre on es fan les peces i on el mestre vidrier Paco Ramos fa les demostracions en viu de com es treballa el vidre d'una manera totalment artesanal.

Taller on es treballa el vidre bufat a la planta inferior del Museu. Foto Alba Medina.

La planta superior consta de dues sales on s'exposen peces antigues fetes al Museu i d'altres peces que daten de la primera meitat del segle XX, la majoria de les quals van ser cedides pels vimbodinencs i vimbodinencques, així com les eines per treballar el vidre i també els estris i els materials que utilitzaven els sargaires per fer el recobriment d'algunes de les peces de vidre, majoritàriament garrafes.

També hi ha una sèrie de plafons amb dibuixos, fotografies i mapes on s'explica la història del vidre bufat i la seva evolució al llarg del temps.

Cal a dir que el Museu i Forn del Vidre, fins aquest any 2013, ha format part del projecte museogràfic del Museu Comarcal de la Conca de Barberà però que recentment, s'ha desvinculat voluntàriament del Museu Comarcal i enceta així una etapa d'autogestió. Aquest canvi, segons ens comenta la regidora, respon a criteris estratègics per assolir més autonomia i capacitat de gestió, a fi i efecte d'aconseguir una reducció de la despesa que suposa per al municipi i dinamitzar així l'economia local amb una major afluència de visitants, fet que de retruc contribuirà a augmentar l'activitat als comerços i establiments de restauració i allotjament (etnoturisme).

3.1. Un Museu Vivent.

Cal destacar que la Fundació Universitària Martí l'Humà (FUMH), a través de la seva Aula de Promoció Cultural, ha atorgat al Museu i Forn del Vidre de Vimbodí la placa commemorativa que el distingeix com a *Museu vivent*. Aquesta catalogació, de nova creació, pretén donar a conèixer, divulgar i incentivar el manteniment d'aquelles activitats artesanals característiques del país amb els seus procediments i formes ancestrals, que estan en greu perill d'extinció.

La Fundació considera que el vidre català a Vimbodí i Poblet, i concretament al seu Museu, és un model admirable d'estima al fet artesanal. D'altra banda, el Museu és també l'únic museu on es pot gaudir de demostracions en directe del procés de producció. Amb aquesta distinció de Museu vivent, la Fundació fa un homenatge a l'Ajuntament de Vimbodí i Poblet i al seu Mestre Vidrier, Paco

Ramos, ja que la tasca d'uns i altres fan possible que avui tothom pugui gaudir d'un fet d'extraordinària singularitat a casa nostra.

Detall de l'entrada al Museu amb la placa on hi consta la catalogació de Museu Vivent. Foto Alba Medina.

A títol informatiu, afegir que apart del Museu, formen part d'aquesta catalogació les següents activitats:

- Xilografies catalanes. Tret d'identitat del nostre país, a través del P. Oriol Ma. Diví-monjo de Montserrat i Mestre xilògraf (el Bages).
- Ceràmica negra (Serra de Daró), a través de Lluís Heras Colomé i de la producció de llur procediment i formes ceràmiques ancestrals (forn de llenya). Tret d'identitat del nostre país. (Baix Empordà).
- Tradició oral dels nostres bells vells: contes, rondalles, dites, llegendes...Tret d'identitat de cada poble ("gestió del coneixement popular").

- Llibres fets amb composició manual (Minerva). Davallada mundial. A través de Miquel Plana i Corcó, artista i arquitecte del llibre a la ciutat d'Olot (La Garrotxa).
- Goigs, trobant nous i joves gogistes (poetes i artistes). Tret d'identitat dels Països Catalans.

3.2. Col·leccions.

La col·lecció que trobem al Museu està formada per peces de vidre de producció artesanal fabricades a Vimbodí a començaments del segle XX i cedides per la gent del poble. Tot i això, i tal i com ens explica la regidora Maite Fusté, aquestes peces són actualment propietat de la parròquia.

La fabricació de vidre a Vimbodí estava dedicada a la producció de peces molt diverses de l'art popular, principalment destinades per a l'ús industrial, com per exemple les garrafes; però també hi podem trobar moltes altres peces d'ús domèstic com ara porrons, setrills, cànirs, abeuradors, boixets, etc... També algunes d'elles destinades a les tasques agrícoles com provetes i d'altres relacionades amb el món de la religió com espalmatòries o fanals.

Foto Alba Medina

També formen part de la col·lecció del Museu objectes per a ús decoratiu com peixos de colors, gerros o almorratxes i fins i tot joguines amb forma de figuretes d'animals com ratetes o cavalls.

Totes aquestes peces eren fabricades en un vidre d'un sol color o amb la combinació de vidres de diferents colors.

3.3. Exposicions permanents.

L'exposició permanent ocupa la segona planta del Museu i proposa al visitant iniciar-se en el coneixement de la història del vidre des dels seus orígens fins a l'actualitat, centrant-se sobretot en la història de la indústria del vidre a principis del segle XX a Vimbodí.

Plafons explicatius i recreació d'un forn tradicional a la segona planta del Museu. Fotos Alba Medina.

En aquesta segona planta hi podem trobar diferents espais, un dedicat a la història del vidre, on s'exposen una sèrie de plafons que expliquen l'evolució que ha tingut la indústria del vidre bufat des de la seva aparició fins a l'actualitat.

A l'altre espai, hi trobem una col·lecció de peces de vidre bufat fabricades a Vimbodí en els antics forns durant la primera meitat del segle XX, algunes d'elles realment singulars.

Foto Alba Medina

També formen part de l'exposició permanent uns panells on podem veure les eines utilitzades per treballar el vidre així com un altre espai on es poden veure els estris i materials que empraven els sargaires per revestir les garrafes de vidre.

3.4. Botiga.

La botiga es troba situada a la planta baixa del Museu, just a l'entrada del recinte. S'hi poden adquirir tot tipus de peces tradicionals i de nou disseny que són elaborades artesanalment pel mestre vidrier Paco Ramos.

Segons la regidora Maite Fusté, la importància de la botiga és vital ja que la major part dels ingressos del Museu provenen precisament de la venda de peces, que se solen fer per encàrrec. De la mateixa manera, el Museu sol participar en fires tradicionals on també es solen vendre algunes de les peces. És per això que el que es pretén a curt termini és potenciar la venda a través de la pàgina web (venda on-line), que facilitarà molt la transacció.

Detall de peces a la venda a la botiga del Museu. Fotos Alba Medina

A la botiga hi podem trobar una gran varietat de productes, des d'estris d'ús quotidià com ara setrills i porrons fins a peces de decoració i ornamentació com gerros, flors, peixos i cendrers. També ens va cridar molt l'atenció que fins i tot s'hi poden adquirir complements com ara anells, arracades i penjolls fets de vidre, tot això a un preu força assequible. Així mateix, també s'hi poden comprar diferents tipus d'animals de diferents mides com ara caragols i gats, que tenen molt d'èxit entre el públic.

4. Relacions del Museu amb el territori. Paper social.

Tot i que el tancament de les fàbriques de vidre al municipi es va produir ja fa més de mig segle, el Museu ha permès que continuï viva l'essència de la tradició vidriera a Vimbodí, esdevenint referència tant a la comarca com a Catalunya.

El paper social que juga el propi Museu esdevé importantíssim per a la continuïtat d'aquesta tradició mil·lenària i això és gràcies també a la feina que es fa des del propi consistori. Per a tal fi, des de l'Ajuntament, i concretament des de la Regidoria de Comerç, Turisme i Museu del Vidre, es promou la implicació dels ciutadans del poble mitjançant diverses activitats educatives, socials i culturals.

En primer lloc, s'ofereixen visites i tallers als centres escolars, adreçats als diferents nivells educatius (ensenyament infantil, primària, secundària, batxillerat, cicles formatius) que permeten descobrir un dels oficis del patrimoni industrial català i observar in situ la demostració de la tècnica del vidre bufat.

Amb aquestes visites es poden observar els diferents objectes de vidre antic, conèixer la història de l'origen del vidre i de la indústria del vidre a principis del segle XX a Vimbodí i Poblet, identificar objectes d'ús quotidià (porró, setrill...) i altres anecdòtics (com ara joguines, *matrimonis*...); conèixer alhora el vocabulari i identificar les eines del bufador i, els estris i materials que feien servir els sargaires per tal de revestir les garrafes de vidre que fabricaven.

En aquest sentit, i tal i com ens manifesta la pròpia regidora Maite Fusté, és de vital importància el fet que tot convilatà tingui coneixement del que s'hi fa al Museu. Per això, s'ha programat una activitat extraescolar obligatòria per a tots alumnes de l'escola del poble ja que, en paraules de la mateixa regidora, *"no volem que cap nen i nena de Vimbodí no conegui el Museu i Forn del Vidre"*.

La implicació social amb la gent del poble la podem veure també en la tradició instaurada d'uns anys ençà per la qual des de l'Ajuntament es lliura una peça en motiu dels naixements de l'any. Això es fa, segons ens expliquen des del propi consistori, en un acte social anual en el qual es fa entrega als pares dels nou nats d'aquesta peça de vidre tradicional.

Tanmateix, també s'ha instaurat recentment el fet de regalar un *matrimoni* a totes les parelles del municipi que contrauen matrimoni.

D'altra banda, cada any es busquen noves iniciatives per tal de potenciar aquest paper social del Museu. Aquest any, la 3a edició del concurs de postals de Nadal que organitza l'ajuntament i que va dirigida als alumnes del CEIP Mare de Déu dels Torrents, va proposar a l'alumnat que vinculés la temàtica nadalenca amb el Museu i Forn del Vidre de Vimbodí. La postal guanyadora ha estat la felicitació institucional del consistori, fet que implica que hagi arribat als màxims mandataris del país situant al mapa tant el municipi com el Museu.

4

Així doncs, la valoració i percepció del Museu per part de la gent del poble és força positiva ja que aquesta implicació és transversal i arriba a tots els sectors socials.

⁴ Postal guanyadora de la 3ª Edició de Postals de Nadal de l'Ajuntament de Vimbodí i Poblet, la qual ha estat la felicitació institucional del Nadal 2013.

4.1. Peces típiques o estandarditzades del Museu.

Com ja hem fet menció anteriorment, la fabricació a Vimbodí estava bàsicament encarada a la producció d'objectes d'ús quotidià, de vidre humil. Tot i això, hi havia força varietat en la producció en funció de la seva demanda.

Dins de cada tipus d'objecte hi havia diferents models tant pel que fa a les mides com pel que fa al color del vidre, atenent als gustos o a la finalitat dels mateixos. Entre els objectes que més es fabricaven, una mostra dels quals podem trobar al Museu, hi podem destacar setrills de diferents mides⁵.

Es fabricaven normalment en vidre transparent o de color verd. Dins dels setrills cal destacar “els matrimonis”, que eren recipients amb dues cavitats on normalment s’hi posava en una l’oli i en l’altra el vinagre. També entre les peces típiques es troben els porrons, de mides i colors variables, que eren els atuells on s’hi podien trobar més varietats; de coll recte, de coll tort, de mariner; pots de diferents mides i colors segons la seva aplicació; llànties de vidre

⁵ Aquests models corresponen als que hi havia al catàleg de venda de la fàbrica de vidre de Ramon Francisco, que va ser la última que hi va haver a Vimbodí i va tancar les seves portes l’any 1954. Molts d’aquests models els podem veure actualment exposats al Museu.

transparent o de color blau o verd; peixeres de diferents formes i mides; figuetes (recipients avui en dia en desús on s'hi posava l'oli i el vinagre que portaven els pagesos quan anaven al tros per tal de condimentar el dinar, normalment de vidre transparent o verd). Garrafes i ampolles de diferent capacitat i forma eren un dels productes més fabricats per la forta demanda.

Les garrafes, que transportaven tot tipus de líquids, cobren protagonisme dins del Museu ja que la seva producció anava acompanyada d'un altre ofici que també s'ha perdut com és el de *sargaire*. La sarga era el procés que els sargaire feien per tal de donar més resistència als objectes de vidre que s'utilitzaven per transportar líquid i normalment totes aquestes garrafes anaven revestides per tal de protegir-les dels cops. En contacte amb el vidre s'hi posava el paper o l'espart i després es recobria amb canya, vímet o sarga.

Foto Alba Medina ⁶

Al Museu hi podem trobar referències a aquest procés i també una fotografia de l'últim sargaire de Vimbodí que, segons ens va comentar la regidora, va morir fa pocs anys.

⁶ Detall de la vitrina dedicada a l'ofici de sargaire. Al fons, a la paret hi penja la fotografia de l'últim sargaire de Vimbodí, Isidre Grau, mort recentment.

D'altres peces típiques que hi podem trobar al Museu són objectes ornamentals. Sembla ser que en les fàbriques de vidre del municipi esporàdicament s'hi feien objectes ornamentals que en moltes ocasions feien els mateixos vidriers en estones de descans i que eren per a ells mateixos o en alguns casos per algun encàrrec, però de manera molt puntual. Era, en aquestes peces, on el mestre vidrier podia mostrar als altres les seves habilitats i la seva creativitat.

En aquest sentit, ens comenta també la regidora, que un dels objectes d'ornamentació més típics eren els peixos de colors. Segons ens explica, és molt típic que en totes les cases de Vimbodí s'hi trobin algunes parelles de peixos ja que en l'època de les nostres besàvies i àvies era molt tradicional el fet de regalar un peix de colors a les parelles que es casaven. Aquest costum però, es va perdre quan les fàbriques van anar tancant i l'ofici es va anar perdent.

A continuació podem veure una mostra d'alguns dels productes més típics que es van fabricar a Vimbodí i que trobarem al Museu.

Les peces s'han dividit en dos grups: el primer són peces d'ús quotidià, que eren les que es fabricaven majoritàriament a les fàbriques de vidre, el segon són creacions artístiques que com ja hem comentat eren peces que feien els mestres vidriers en el seu temps de descans o fora d'hores de treball.⁷

⁷ Les imatges estan extretes del treball de Lluís Sopena Bellmunt, *"El vidre bufat a Vimbodí"*.

- Peces tradicionals d'ús quotidià:

PRODUCTES D'ÚS QUOTIDIÀ				
				
Abeurador	Garrafa	Porró	Porró nevera	Porró
				
Matrimoni	Garraf	Espelmatòries	Garrafa	Vinagrera
				
Proveta	Garrafa	Càntir	Got	Setrillera

- Peces tradicionals d'ús ornamental:

				
Campana	Cargol	Cistell	Trofeu	Got
				
Setrill	Peix	Setrill	Fruitera	Setrill
				
Gerro	Setrill	Gerro	Tassa	Boixet
				
Peix	copa	Peix	Bota	Gerro

4.2. La llegenda del matrimoni.

El Museu treballa decidit per recuperar i donar impuls a una de les tradicions locals, el regal d'un *matrimoni* a les joves parelles de la localitat abans de casar-se. A més, la voluntat del Consistori és fins i tot que aquesta tradició pugui arribar a d'altres localitats per tal de potenciar la producció i posterior venda d'aquesta peça tant emblemàtica.

El matrimoni, com ja hem explicat anteriorment, no és res més que una peça de vidre bufat, un setrill que conté oli i vinagre en un mateix recipient sense que es barregin, conservant-ne l'essència de cadascun, talment com un matrimoni.

Foto Alba Medina

Del procés artesanal d'elaboració d'aquestes peces úniques també se n'encarrega el mestre vidrier Paco Ramos. En aquest moment ja s'han elaborat diferents versions del *matrimoni*, tal i com ens comenta el mateix Paco juntament amb el seu ajudant, l'Albert Sedó. Aquestes peces de vidre es van començar a comercialitzar fa un parell d'anys a la botiga del Museu acompanyades d'un targetó amb la "*Llegenda del matrimoni*", un text que narra l'hipotètic origen de la tradició local de regalar-les a les parelles abans de casar-se.

Detall de la targeta que acompanya a tots els "matrimonis" on s'hi explica la llegenda

Aquesta llegenda, tal i com ens comenta la Regidora Maite Fusté, és una història escrita per Enric Alfonso i Xaruba, escriptor vimbodinenc i actual Regidor de Cultura, Patrimoni, Comunicació de la Gent Gran. Per tal de donar més difusió al

matrimoni es va presentar aquesta llegenda que explica com va néixer la tradició a partir d'una història d'amor no correspost:

"Conta una llegenda que un jove vidrier de Vimbodí es consumia per l'amor no correspost d'una fadrina del poble. Tant entestat n'estava que va voler enamorar la seva estimada obsequiant-la amb el gerro més gran i bell que mai hagués sortit de cap forn.

Va esmerçar ingents quantitats de vidre i de bufera per crear una obra d'art sublim, els colors i filigranes de la qual superaven fins i tot els més luxosos ornaments del palau abacial. Però en rebre el present, la noia es va sentir aclaparada per tant de luxe i va rebutjar el gerro: ella era de família humil, i no estava avesada a tanta ostentació. I si de tal mena eren els compliments del seu pretendent, res no tindrien en comú si es casaven.

El noi es va adonar del seu desencert i es va apressar a atiar el foc del forn per poder crear un regal més mesurat i escaient: faria un setrill d'oli i un altre de vinagre, ingredients senzills però indispensables per amanir una vida en comú. Però el jove vidrier havia destinat gairebé tota la pasta de vidre per fer el maleït gerro, així que tan sols va poder crear un únic i petit setrill, que va haver de dividir per dins en dos compartiments diferenciats per tal que pogués contenir l'oli i el vinagre.

En rebre el present, aquesta vegada la noia va quedar admirada per la traça del seu pretendent, qui mogut per l'amor havia aconseguit casar dos líquids en un únic recipient mantenint l'essència de cadascun. Com un matrimoni perfecte.

D'aleshores ençà, els setrills com aquell elaborats als forns de vidre de Vimbodí s'anomenen "matrimonis". Alguns tenen dos brocs, un a cada costat, i d'altres només en tenen un, per on ragen junts l'oli i el vinagre. N'hi ha de decorats i de més senzills, però tots són igual d'originals i sorprenents. Actualment, és costum a Vimbodí regalar un "matrimoni" a les noves parelles, com a símbol d'unió".

4.3. Les almorratxes.

Un altre objecte de la cultura catalana que s'ha recuperat recentment i relacionat amb el vidre, apart del *matrimoni*, és l'almorratxa, que antigament ja s'elaborava als forns del municipi. Aquest recipient de vidre, majoritàriament decorat i adornat amb cintes de colors o flors, solia contenir aigua perfumada, la qual s'utilitzava per perfumar a les noies a les danses tradicionals catalanes.

8

⁸ Dansaires ballant la Dansa de l'Almorratxa durant la Festa Major de Gironella el 16 d'agost de 1970.

Actualment es continuen utilitzant en danses tradicionals de tipus cerimoniós, les quals són pròpies especialment de la zona del Maresme, però també d'altres regions de Catalunya. És per això, que segons ens comenta la regidora Maite Fusté, des del consistori s'han posat en contacte amb alguns d'aquests municipis per oferir la producció d'aquesta peça atès que en queden ben pocs exemplars originals perquè en un passat, i tal i com establia la tradició, en cada ball es trencava l'almorratxa al finalitzar l'acte i és per això que gairebé no se'n conserven.⁹

5. Política cultural.

5.1. Activitats.

El Museu i Forn del Vidre ofereix visites i tallers als centres escolars adreçats als diferents nivells educatius (ensenyament infantil, primària, secundària, batxillerat i cicles formatius). Durant la visita els estudiants poden observar els diferents objectes de vidre antic, conèixer la història de l'origen del vidre i de la indústria vidriera de principis del segle XX al municipi. També se'ls convida a identificar objectes d'ús quotidià com ara porrons o setrills i d'altres més anecdòtics o curiosos com poden ser les ratetes de joguina; així com a conèixer el vocabulari i identificar les eines, estris i materials tant dels vidriers com dels sargaires.

Una altra de les activitats que ofereix el Museu és la proposta de visita en família. En aquest cas, el museu també organitza durant tot l'any diferents cicles d'activitats relacionades amb el vidre adreçades a tot tipus de famílies. A més, els nens i nenes que fan aquest tipus d'activitat reben gratuïtament un conte de la llegenda del matrimoni.

⁹ Mostra d'almorratxa fabricada per en Paco Ramos al Museu i Forn de Vidre de Vimodí.

Totes aquestes activitats inclouen també una demostració en viu per part del mestre vidrier Paco Ramos, de com es fa una peça de vidre i de com funciona en general el procés de fabricació.

Durant l'entrevista amb la regidora, ens va comentar que aquest any 2014 es continuaran duent a terme els tallers escolars i s'organitzaran noves activitats familiars de forma periòdica ja que durant el passat any totes aquestes s'han realitzat amb força èxit.

El calendari de les diferents activitats es pot trobar penjat tant a la plana web del Museu com a la plana web de l'Ajuntament¹⁰.

5.2. Projectes i accions promocionals.

El Museu, juntament amb d'altres espais, ofereix diferents tipus de promocions com ara les entrades combinades per als diversos espais visitables de l'Espluga de Francolí i Vimbodí i Poblet. Es tracta de tres opcions de "*forfaits*" combinats que, en un període d'un any, permeten la visita als diferents museus i col·leccions possibilitant fins a un 30% de descompte en el preu de les entrades generals de cada espai.

En aquesta promoció hi ha tres categories d'entrades que, amb diferents combinacions, permeten simultaniejar la visita al Museu del Vidre amb les del Museu de la Vida Rural, la Cova del Font Major, el Monestir de Poblet, la Cooperativa Agrícola de l'Espluga, el castell de Milmanda i la Fassina Balanyà de l'Espluga. Les entrades combinades es poden adquirir en qualsevol d'aquests espais.

Per altra banda, amb la targeta turística "*Concacard*"¹¹, els nens i nenes fins a 12 anys tenen l'entrada gratuïta en tots els espais anomenats.

¹⁰ <http://www.museudelvidre.cat/comunicacio/agenda.php>

¹¹ <http://www.concadebarbera.info/concacard/>

En aquest sentit, el passat mes d'octubre de 2013 va tenir lloc al Museu un acte institucional presidit per l'alcalde del municipi, Joan Güell, i per la regidora de Turisme, Maite Fusté, per presentar nous projectes i accions promocionals per tal de convertir el Museu del Vidre en un espai de referència del vidre català.

El que es pretén per part del consistori és guanyar en eficiència i aprofitar al màxim la capacitat d'atracció del propi Museu i dels recursos monumentals i paisatgístics del seu entorn: el Monestir de Poblet, l'església, l'Ermita de la Mare de Déu dels Torrents, els castells de Milmanda i Riudabella o el bosc de Poblet. Tal i com ens comenta la mateixa regidora, per assolir aquests objectius s'ha cregut convenient intensificar les accions promocionals amb la difusió de nou material turístic, molt més adaptat a les noves tecnologies com ara la venda de peces de vidre a través d'internet o la seva presència en xarxes socials com Facebook i també a les tendències de lleure, com per exemple les visites i tallers, la promoció en fires i en restaurants de la zona o la difusió al Centre d'Artesania de la Generalitat del museu i de les peces que s'hi elaboren.

L'objectiu final de totes aquestes accions és bàsicament aconseguir la reducció de la despesa que la instal·lació suposa per al municipi (només en gas pels forns es gasten 25.000 euros anuals, ens explica la regidora) i sobretot dinamitzar l'economia local amb una major afluència de visitants, fet que de retruc contribuirà a augmentar l'activitat als comerços, establiments de restauració i allotjaments.

En aquest acte es va presentar un nou fulletó del Museu i Forn del Vidre on es destaca el seu caire de Museu Vivent i les ofertes per a grups i escolars, entre d'altres propostes d'interès. En total, ens comenta la regidora, se n'han editat 15.000 unitats en català i en castellà, que es distribuiran en destacats punts d'informació turística del país. També s'han editat 10.000 exemplars d'un nou plànol de Vimbodí i el seu terme municipal, on es troba el Museu com a lloc d'interès per visitar. S'ofereixen en quatre idiomes (català, castellà, anglès i francès) i inclouen també els atractius turístics del municipi, a més de l'oferta de restauració, allotjament, comerç, serveis i accessos. Per altra banda, també

s'han editat dos cartells de grans dimensions o "rollers" que s'utilitzaran per als casos en que el Museu faci promoció en fires i altres esdeveniments fora del municipi.

Nou plànol editat recentment del municipi de Vimbodí i el seu terme municipal

Per altra banda, i tal i com ens comenta també la regidora, és molt important mantenir la plana web del Museu actualitzada, on podrem trobar una àmplia informació sobre l'espai, la història del vidre i les peces que s'hi mostren, a part d'altres dades i serveis d'interès per als visitants. Pel que fa a la venda online de peces, el consistori espera que d'aquí a pocs mesos ja entri en funcionament aquest servei.

6. Conclusions.

La realització d'aquest treball ha esdevingut una recerca per l'assignatura de "Patrimoni Etnològic i Nova Museologia" però també per al nostre coneixement personal. No ha estat un treball més, ans el contrari, ens ha sorprès gratament en general.

Partint de la base que no teníem cap mena de coneixement del procés de fabricació del vidre, ens ha agradat molt descobrir tot el procés que intervé en la fabricació del vidre bufat, un procés totalment artesanal que manté un ofici que s'havia perdut i una tradició popular.

Per començar no sabíem ni d'on provenia el vidre i amb aquest treball hem tingut la oportunitat d'observar en primera persona com es produeix la seva fusió a temperatures superiors als mil graus, així com la seva manipulació i posterior transformació en petits objectes de mà del mestre vidrier Paco Ramos. De la mateixa manera, tampoc teníem coneixement de la transcendència de les fàbriques de vidre a Vimbodí durant el segle passat, la qual cosa no ens ha deixat indiferents.

D'en Paco Ramos podem dir que ens ha semblat una persona singular i que gràcies a ella perdura l'ofici, així com el seu ajudant Albert Sedó, qui en un futur permetrà que es mantingui viva aquesta tradició.

Hem trobat també molta col·laboració per part de la regidora Maite Fusté i del regidor Enric Alfonso, els quals ens han facilitat tota la informació que els hi hem sol·licitat i tota la seva disponibilitat a l'hora de realitzar les entrevistes i la visita al Museu. Tanmateix, ens ha sorprès molt el fet de la gran implicació per part de tot el municipi i especialment per part del consistori vers al Museu. Creiem doncs, que l'Ajuntament fa una tasca importantíssima de connector entre població, Museu i conservació de la tradició.

Per altra banda, ens agradaria destacar que tot i la crisi econòmica i social que estem patint actualment, la qual sovint ajuda a altres consistoris a prendre

decisiones de tancament d'espais culturals, en aquest cas, l'Ajuntament ha apostat fort perquè el Museu es mantingui obert malgrat suposi un cost considerable pel pressupost municipal. És evident que la opció més fàcil per reduir costos hagués estat el tancament però no només això no ha estat així, sinó que fins i tot se n'ha fet bandera mitjançant una regidoria pròpia que vetlla pels interessos del Museu.

No obstant, i tot i ser conscients de l'esforç econòmic que els hi suposa, sí que creiem que fora convenient tant bon punt puguin, actualitzar l'espai i remodelar les sales d'exposicions per tal de donar-li un aire més dinàmic als futurs visitants.

Pel que fa a les activitats que es programen dins el Museu, ens semblen força interessants i molts adients per a la seva difusió cultural i social ja que són molt àmplies i variades i permeten arribar a tot tipus de públic. Principalment, el fet que es puguin veure demostracions en directe realitzades pel mestre vidrier és una experiència única totalment recomanable.

Ja per últim, destacar que el que considerem més important és el fet de que es pugui mantenir el museu. Ben bé sabem que el fàcil és crear un museu i pel contrari, el difícil és mantenir-lo. En aquest cas concret, trobem molt positiu el fet que gràcies a la implicació del municipi es mantingui viu. En aquest sentit també, ens agradaria reflexionar sobre el fet de visitar grans museus. Estem acostumats, en general, a visitar museus de gran rellevància i que es troben ubicats en grans espais, que de vegades només són continent, i ens oblidem d'aprofundir en el contingut, el qual ben bé podem trobar en museus locals ben a prop nostre.

7. Annexos.

7.1. ENTREVISTA NÚMERO 1:

amb la regidora Maite Fusté. Foto Alba Medina.

Durada de l'entrevista: 36,59 minuts.

Entrevistada: Sra. Maite Fusté i Coch, Regidora Comerç, Turisme i Museu del Vidre de l'Ajuntament de Vimbodí.

Observacions: Es tracta de la primera entrevista que varem realitzar. Aquesta entrevista estava pactada amb la persona entrevistada en qüestió.

Un dels moments de la nostra xerrada

1. Per quin motiu existeix el museu del vidre a Vimbodí?

A principis de segle XX, va haver-hi unes fàbriques de vidre, aquestes van arribar de Fullella i Senant i van donar molta feina al municipi. No suposava tenir solament vidriers i ajudants sinó també llenyataires i sargaires que revestien les peces de vidre. A Vimbodí, antigament hi havia la línia de tren amb dues vies, ara només n'hi ha una. Hi va haver fins a quatre fàbriques on s'hi treballava molt però amb el temps i l'arribada del plàstic es van anant perdent. Cap a l'any 1950 va tancar la darrera.

Per iniciativa del museu comarcal de Montblanc existia un projecte de fer alguns museus més específics i el primer i únic que es va fer va ser el de Vimbodí dedicat al vidre. Consistia en una secció monogràfica del museu comarcal de la qual aquest any ens hi hem desvinculat.

2. Quins és el perfil del visitant del museu?

El perfil del visitant potser molt ampli. Des de nens a gent gran, ja que fem demostració del vidre bufat in situ i els ensenyaem també la història del vidre a Vimbodí. De fet, està destinat al públic en general, el més important del museu és que és un museu vivent i així ens ho va reconèixer la Fundació Martí l'Humà, (va fer un recull de tots els oficis que s'estaven perdent a Catalunya i els anaven atorgant aquesta distinció).

És un museu vivent perquè el visitant veu in situ com es fan les peces, que això és la part més important i valuosa.

La major part dels visitants són catalans, el museu fa molts anys que està construït i la museïtzació només està en català. Ens agradaria molt canviar-ho, però avui no es pot, ja que hi ha d'altres prioritats. Aquest any amb motiu 16è aniversari del museu vam fer una cicle d'activitats que involucrava a la gent del poble amb les entitats i això va fer que el museu fos visitat quasi bé per tot el poble. Ens varem adonar que hi havia molta gent del poble que no coneixia el museu. Enguany hem fet també el concurs de les postal de Nadal i hem vist que molts nens tampoc coneixien el museu.

3. Tot i això, consideres que li dona identitat al poble?

I taaaant que sí, de fet una de les coses que va sorgir aquest any, va ser que una de les peces que s'hi fa al museu és un *matrimoni*, què consisteix en un setrill dividit en dos, un per l'oli i l'altre pel vinagre. Això era una peça que es feia antigament i el Paco Ramos, el mestre vidrier, sempre l'ha recuperat de forma més decorativa. D'iniciativa popular quan algú es casava se li regalava un matrimoni. D'aquí es va crear una llegenda envers el matrimoni i de retruc un conte del qual van sorgir una sèrie d'activitats.

4. Com feu la promoció i/o divulgació del museu

El nostre pressupost és molt baix, primer fem el cicle d'activitats a través del Facebook. Ens agradaria donar-li més publicitat a "Conèixer Catalunya" o d'altres mitjans de comunicació. Ho fem també mitjançant un portal web que s'anomena "Sortir amb nens". Enguany, hi ha una nova activitat que promou l'Agència Catalana de Turisme mitjançant la qual a través d'una plataforma es poden comprar ofertes per a visitar el museu per als majors de 50 anys o per a les famílies. A poc a poc anem fent activitats que no ens suposin massa cost. Artesania de Catalunya ens agafaran peces per poder-les promocionar a les fires que es fan a nivell europeu. Ens promocionem també a través de la ruta del Cister i de sortir a l'espai de TV3 "Divendres" i "Terra".

5. Quin és l'objectiu principal del museu i perquè el teniu?

L'objectiu és difondre, donar valor i promocionar el que durant uns anys va ser molt importat a Vimbodí. Volem donar-ho a conèixer a tothom i sobretot poder mantenir les demostracions que s'hi fan. Volem mantenir viva la història i la tradició. Un dels altres objectius fora que el museu s'autofinanci. Estem destinant molts esforços per tal que això un dia pugui esdevenir realitat. La promoció és molt important i aquest any hem fet moltes coses: Varem anar a la fira del Trepat de Barberà a vendre porrons i ens va anar molt bé. A la Fira de l'Espluga tot i que no teníem estand vàrem fer una demostració i concurs de beure a porró amb porrons de vidre de Vimbodí. Tenim pensant d'anar també a alguna fira de l'oli i portar-hi els setrills tot i que amb el rebombori de la independència volem aprofitar el porró com a signe d'identitat català. Vàrem fer una xerrada que va explicar tota la història dels porrons, a la qual hi va assistir gent d'arreu.

Tenim pensat fer la Fira del Vidre, però l'actual situació de contenció econòmica no ens ho permet. Quan sigui el moment ho farem i aprofitant la gent del poble que toca algun instrument tenim pensat fer una activitat que barregi música i vidre.

6. El museu té area d'exposició, en què consisteix i quin tipus de peces hi podem trobar?

Són peces que es van fer a les fàbriques de Vimbodí. El capellà Mossèn Àngel va fer una recol·lecció de peces que s'havien fet als antics forns i que les famílies del poble li entregaren i gràcies a aquest fons molt important, es va crear el museu. Aquest fons pertany a la parròquia però està exposat al museu. Les peces es disposen en vitrines i són de temàtica religiosa, ús quotidià i peces insòlites (orinal de vidre, teula de vidre i fins i tot una peça per treure llet del pit). De fet, abans tot es feia amb vidre, el plàstic no existia.

7. Per quin motiu decidiu desvincular-vos del museu de la Conca?

El motiu principal és que estàvem dins el museu comarcal com a una secció museogràfica, i com a tal, no podíem optar a cap subvenció. Tot i que ara no som res, per l'any vinent farem una col·lecció amb intenció d'optar a ser museu per això però necessitem diners o patrocinador.

8. Creieu que el museu té prou força o identitat per adherir-se al museu Nacional de Ciència i Tecnologia?

Nosaltres creiem que sí, però actualment no accepten més museus. Nosaltres ho varem proposar, de fet, fora genial que pogués ser, em sembla que la subvenció que donen és d'uns 30.000 €. Encara que fos sense subvenció voldríem entrar ja que ens situaria al mapa, per a nosaltres fora una promoció importantíssima. Hi ha una qüestió burocràtica i econòmica pel mig. De fet ja hi havia interès de fer-ho però la situació actual no ho ha permès, de moment.

9. Quin volum de peces es fa a l'any?

No ho sabem. Ens varem trobar que no teníem un control massa exhaustiu. Hi havia peces que no sabíem on anaven a parar, ara tenim un programa que ens permet saber quina és la producció. Anem fent com a formigues!

Per acabar voldria remarcar que el cicle d'activitats relacionat amb el vidre i les peces és molt important per a la nostra promoció i una de les coses que ens va quedar pendent per fer va ser promocionar l'Almorratxa.

“No vull que cap nen del poble digui que no ha vist el Paco fent vidre. Cada any serà una activitat obligatòria dins de l'Escola”.

7.2. ENTREVISTA NÚMERO 2:

Durada de l'entrevista: 21,36 minuts.

Entrevistat: Paco Ramos, Mestre vidrier.

Observacions: Segona entrevista que varem realitzar pactada amb la persona entrevistada en qüestió.

Moment en que el mestre vidrier ens va fer una demostració de com es fabrica una peça de vidre. Foto Alba Medina.

1. Com t'inicies a l'ofici de vidrier?

Vaig començar fa quaranta anys, en tenia 16. En aquell moment estudiava batxillerat, el meu pare treballava el vidre a una empresa que feien ampolles de cava. El procés era semi mecanitzat, abans que arribés la mecanització absoluta hi havia un sistema que era semiautomàtic, algunes coses es feien a màquina i d'altres a ma. A mi m'interessava un treball que es pogués fer per la tarda, jo estudiava pel matí i treballava per la tarda. Aquest sistema s'estilava molt abans, de fet molts companys es van finançar la carrera així. Així doncs, vaig començar a treballar a l'empresa Esmeralda, on sempre hi havia el cartell penjat de "faltan aprendices". La fàbrica era a Hospitalet de Llobregat, de fet, el baix Llobregat i el Maresme estava ple de fàbriques de vidre ja que tot arribava per mar. Al voltant de casa meua (2km²) potser hi havia unes deu fàbriques de vidre a banda dels tallerets que hi feien copes i altre material.

Vaig començar a treballar i em va agradar molt, no era el que jo havia vist fer a el meu pare, però em va agradar força i ja em va estar bé, de tal manera vaig poder estudiar.

Recordo que tenia una hora per esmorzar, el que em permetia tenir temps per repassar coses de l' Institut. Cada dues hores paràvem un quart d'hora i si s'havia fet una feina molt dura o intensiva ens deixaven més temps per a descansar. Al cap de dues setmanes em van fer fix, l' entrevistat somriu i diu: *igual que ara*. Recordo que cobrava 375 pessetes.

D'aquesta manera doncs, vaig començar a aprendre l'ofici fins a bufar. Vaig tenir contacte amb vells mestres que em van ensenyar tot el que ara sé.

Mica en mica vaig anar progressant i cobrant una mica més, el sou era baix però et donaven incentius per producció. Al dia havíem de fer 320 gots i per cada got et donaven 5 pessetes de més que ens havíem de repartir entre 7 que érem al grup.

Moltes de les empreses de vidre estaven constituïdes com a cooperatives.

2. Durant aquests darrers anys ha canviat molt la manera de treballar el vidre?.

Els processos artesanals són universals tot i que cadascú tingui la seva tècnica els processos estant bastant definits i la tècnica és la tècnica i és la mateixa que sempre. Hi ha coses molt recargolades com la tècnica veneciana de colors. E vidre del centre d'Europa s'ha dedicat més a la talla en canvi la tècnica mediterrània sempre s'ha basat més en la forma i el color.

Catalunya durant molts anys ha estat competidora de Venècia, els catalans sempre hem tingut una altra actitud davant del color del vidre venecià que és molt estricte i rigorós. Molts mestres catalans anaven a parar a Venècia.

Ara ja no n'hi ha de mestres, l'ofici ha desaparegut, jo sóc la última generació d'aprenents que podien entrar a treballar a una fàbrica dels 14 als 16 anys.

3. D'on prové la matèria primera del vidre?

És un invent, el vidre és un material sintètic, no n'hi ha a la natura, hi ha estructures moleculars que s'hi assemblen però no ho son. El vidre està compost per silici, sosa i, calç en la següent proporció 60%,30% 10%.

Jo penso que va sortir més de buscar un esmalt vitrificable per la ceràmica que d'altra cosa.

4. D'on obteniu el vidre que utilitzeu al museu?

Utilitzo vidre reciclat, si en necessités hauria d'agafar silici, sosa i calç i barrejar-lo, però tardaria 6 hores més de cocció i un 30% més de combustible.

Tant el vidre reciclat com la base es treballa a la mateixa temperatura, el vidre una vegada fos és vidre, si és vidre verge, (solament s'ha fos una vegada), és una mica més tou. La major part de les empreses treballen amb un 80% de vidre reciclat, s'ha arribat a un punt de tensionat molt similar a les empreses a base de barrejar i barrejar vidre amb un mateix coeficient de dilatació.

Sempre s'ha utilitzat vidre reciclat, si us hi fixeu no se'n troba a les excavacions perquè un tros de vidre trencat es pot reciclar, en canvi, un tros de terrissa trencada no.

5. A quina temperatura treballes el vidre?

Per treballar a 1.100°, per fondre a 1.400°.

6. Com funciona el forn, amb quin tipus d'energia s'alimenta?

Amb gas, ara amb gas. Abans anaven amb llenya i cada 30 anys havien de canviar la fàbrica de lloc perquè s'havien fos la matèria primera, després va venir el carbó. Nosaltres utilitzem propà que per a fer vidre és el pitjor de tots, ja que si no es gasta ràpid es vitrifica.

7. Consideres que es un ofici difícil d'aprendre?

T'hi has de dedicar, hi ha molts aprenents i oficials que pleguen. És una feina laboriosa, cansada i costa molt d'aprendre. És més aviat una feina artística a la que no

t'ha d'importar dedicar-hi hores, és molt més fàcil treballar a la Caixa, de paleta o de lampista.

El vidre tot i que s'hagin fet coses molt quotidianes sempre ha estat un article de luxe.

8. El vidre ha estat substituït pel plàstic?

El vidre no es substituirà mai, tot i que el plàstic ha fet mal en algunes coses amb el vidre com a material no hi ha cap tipus de problema. El vidre té utilitats que mai es podran fer amb plàstic: pantalles de televisió..., El vidre no desapareixerà, de fet cada any apareixen centenars de vidres nous, el que sí que està en perill és l'ofici de vidrier.

9. Quin tipus de peces fas?

En aquest moment, bàsicament faig vidre tradicional català a la meua manera amb incorporació de color, incorporació de tractaments venecians. Ara començarem a fer una mica més de vidre transparent. Dintre del vidre tradicional a mi sempre m'ha interessat el color.

8. Bibliografia.

- Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà
- Diari de Tarragona
- El Punt Avui
- “*El mestre vidrier a Vimbodí*”. Revista Cultura i Paisatge a la Ruta del Cister. Número 6, 2011.
- Gudiol i Ricart, J (1936): “*Els vidres catalans*”. Barcelona, Alpha.
- La Vanguardia
- Plana web del Museu i Forn del Vidre de Vimbodí i Poblet
- Plana web de l'Ajuntament de Vimbodí i Poblet
- Plana web del Consell Comarcal de la Conca de Barberà
- Roca, Francesc: “*El vidre català: Barcelona glass in venetian style*”, article publicat el maig del 2013.
- Sopena Bellmunt, Lluís (2006): “El vidre bufat a Vimbodí”.
- Stepanek, Panel i Pastor, Paloma (2003): “*Vidrio español del Museo de Artes Decorativas de Praga*”. Fundación Centro Nacional del Vidrio.